

Notat - Indkomstoverførsler 2024-2028

Sagsnavn: Budget 2025-28
Sagsnummer: 00.01.00-S55-1-23
Skrevet af: Brian Almann Hansen, Jan Kjeldmann, Anne Keller, Diana Knudsen
E-mail: brian.hansen@randers.dk
Forvaltning: Budget
Dato: 19-08-2024
Sendes til: Byrådet (materiale til budgetseminar den 29. august 2024)

1. Indledning/resumé

Økonomaftalen for 2025 indeholdt en negativ midtvejsregulering vedrørende 2024 på 0,8 mia. kr. Randers Kommune forventer derimod merudgifter i 2024. Samlet set er det udtryk for, at kommunens andel af de samlede udgifter til indkomstoverførsler på landsplan er stigende, hvilket giver en forværring i kommunens samlede økonomi.

Formålet med dette notat er at give en nærmere beskrivelse af tallene vedrørende 2024 - og dernæst at fastlægge tallene for kommunens indkomstoverførsler i budgetperioden 2025-28.

Resultatet af gennemgangen for hhv. 2024 samt budgetperioden 2025-28 kan opsummeres som følger:

Midtvejsregulering 2024

Randers Kommunes andel af bloktilskudsreduktionen på 0,8 mia. kr. svarer til 13,4 mio. kr.

En gennemgang af alle poster i 2024 viser forventede merudgifter til indkomstoverførsler på 22,0 mio. kr. i Randers Kommune. Det giver i udgangspunktet en manko på 35,4 mio. kr.

I regnskab 2023 blev der dog reserveret 10,0 mio. kr. til midtvejsreguleringen i 2024 – denne pulje reducerer således mankoen til 25,4 mio. kr. jf. nedenstående tabel:

Samlet regnestykke vedrørende midtvejsreguleringen i 2024	Mio. kr.
Reduktion af bloktilskuddet	13,4
Forventede merudgifter i 2024	22,0
Manko i alt (før reserve)	35,4
Reserve fra regnskab 2023	-10,0
Samlet resultat (manko)	25,4

Ovennævnte beløb medtages ved budgetopfølgningen pr. 31/5 2024. Den manglende finansiering i 2024 er medtaget i opgørelsen af den samlede ubalance i budget 2025-2028.

Budget 2025-28

Resultatet for 2025-2028 kan sammenfattes i nedenstående tabel, der både viser ændringerne på udgiftssiden og indtægtssiden i Randers Kommune:

Indkomstoverførsler, mio. kr., løbende PL	2025	2026	2027	2028
Ændring udgiftssiden	46,0	60,5	68,8	201,6
Ændring bloktilskud	5,0	-11,7	-17,1	-121,7
Nettoændring	51,0	48,7	51,7	79,9

Tabellen viser i alt en manko på 51,0 mio. kr. i 2025 og stort set det samme beløb i 2026 og 2027. I 2028 er mankoen på ca. 80 mio. kr.

Mankoen var forventet og er også tidligere meldt ud til byrådet i forbindelse med behandlingen af regnskab 2023. Ubalancen vedrørende indkomstoverførsler skal ses i sammenhæng med merindtægter fra udligningen (det socioøkonomiske udgiftsbehov) på 13-14 mio. kr. i 2025-2028.

Nedenfor gives en nærmere beskrivelse af tallene vedrørende 2024 (afsnit 2) samt 2025-2028 (afsnit 3).

2. Midtvejsregulering 2024

I økonomiaftalen mellem regeringen og KL for 2024 blev der forventet udgifter til indkomstoverførsler på 104,3 mia. kr. Ved midtvejsvurderingen forventes nu udgifter på 103,5 mia. kr. – altså 0,8 mia. kr. mindre.

Som følge heraf reduceres kommunernes bloktilskud tilsvarende, hvilket svarer til 13,4 mio. kr. for Randers Kommune.

Som nævnt indledningsvis forventer Randers Kommune ikke mindreudgifter, men derimod merudgifter i 2024. Det skønnede niveau for indkomstoverførsler i 2024 er aktuelt (ved budgetopfølgningen pr. 31/5) på 2.169,2 mio. kr. hvilket svarer til en merudgift på 22,0 mio. kr. i forhold til oprindeligt budget 2024 (2.147,2 mio. kr.).

Nedenstående tabel viser ændringerne i både bloktilskud og udgifter for de enkelte poster:

Specifikation af midtvejsreguleringen i 2024 (mio. kr.)	Ændring i bloktilskud, Randers	Forventet udgiftsændring, Randers	Forskel
Kontant- og uddannelseshjælp, revalidering og ledighedsydelse	18,0	-10,0	8,0
Arbejdsløshedsdagpenge og løntilskud	6,2	-7,0	-0,8
Førtidspension	-8,1	35,0	26,9
Seniorpension	6,6	4,0	10,6
Ressourceforløb	2,6	-10,0	-7,4
Driftsudgifter til aktivering mv.	-1,8		-1,8
Personlig assistance	0,4		0,4
Integration	0,2		0,2
Sygedagpenge og jobafklaring	-3,3	5,0	1,7
Fleksjob (inkl. skånejob)	0,9		0,9
Personlige tillæg	0,4		0,4
Boligstøtte	-3,9		-3,9
Seniorjob	0,9		0,9
Forberedende grunduddannelse	0,2		0,2
Residual (Øvrige sociale formål mm) ¹	-5,8	5,0	-0,8
I alt	13,4	22,0	35,4

(- angiver mindreudgift/merindtægt, + angiver merudgift/mindreindtægt)

I forskelskolonnen ses hvilke poster, der i særlig grad bidrager til ovennævnte manko på 35,4 mio. kr.

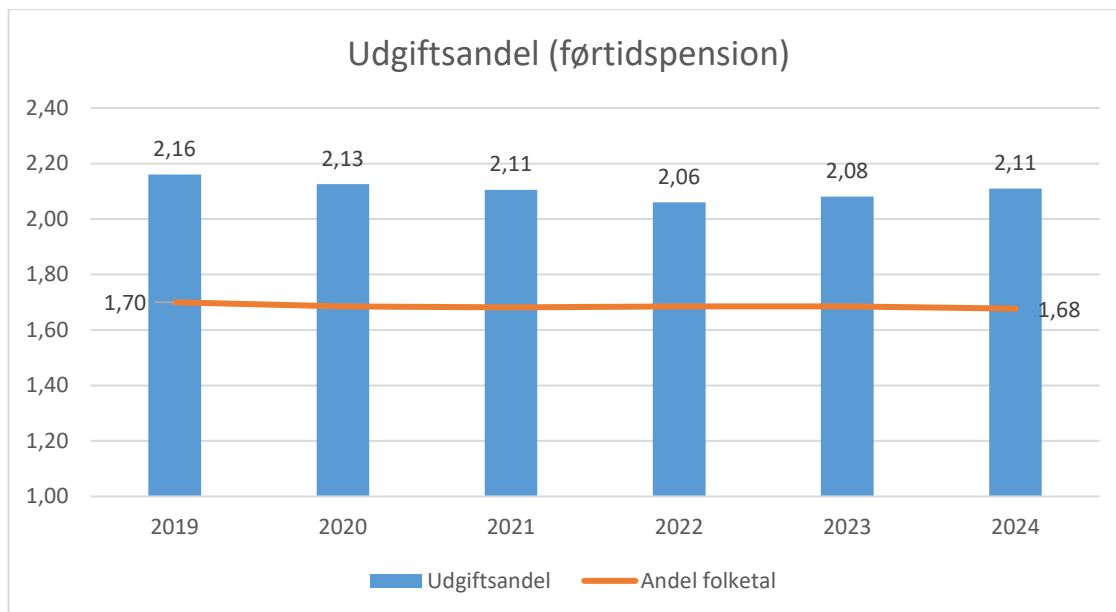
Den klart største post er førtidspension, hvor Randers Kommune forventer merudgifter i 2024 på 35 mio. kr. Kompensationen via bloktilskuddet er imidlertid kun på 8,1 mio. kr. – altså en manko på 26,9 mio. kr. Der er ligeledes en manko vedrørende seniorpension på 10,6 mio. kr. og 8,0 mio. kr. vedrørende kontanthjælp.

¹ Øvrige sociale formål dækker en række forskellige poster. Blandt de største kan nævnes "merudgiftsydelse ved forsørgelse af børn med nedsat funktionsevne" samt "tabt arbejdsfortjeneste".

På ressourceforløb er der derimod nettomindreudgifter. Årsagen til det faldende antal på ressourceforløb er blandt andet lovændringen om bedre ressourceforløb fra 2022.

Lovændringen indebærer blandt andet en afskaffelse af tvungen ressourceforløb til seniorer, samt kortere forløb og nye aldersgrænser, hvilket medfører færre udgifter til ressourceforløb og flere udgifter til andre målgrupper, primært førtidspension.

Med hensyn til førtidspension viser nedenstående figur udviklingen i udgiftsandel² i de sidste 5 regnskabsår (2019-2023) samt forventet regnskab 2024:

Figuren viser, at udgiftsandelen har været faldende fra 2019 til 2022, hvorefter den er steget igen fra 2022 til 2023. Og der forventes yderligere en stigning fra 2023 (2,08%) til 2024 (2,11%).

Kommunerne kompenseres i forhold til andel af folketallet som ligeledes er vist på figuren – nemlig 1,68% i 2024, hvilket ligger langt under udgiftsandelen på 2,11%. Dette forhold er hovedforklaringen på den manko der er på førtidspensionsområdet (og en del andre poster under indkomstoverførsler).

Stigningen i antal førtidspensioner har været højere de første måneder af 2024 end forudsat i budgettet. Tendensen ses også på landsplan, men ser dog ud til at være væsentligt stærkere i Randers Kommune.

Forvaltningen har på den baggrund igangsat en intern sagsgennemgang for at belyse årsagerne til den markante stigning i antallet af tilkendelser til førtidspension i 2024. Det forventes, at resultatet af denne analyse kan afrapporteres i forbindelse med regnskabsafslutningen for 2024³.

Desuden er Randers Kommune en del af Ankestyrelsens praksisundersøgelse af kommunernes tilkendelse af førtidspension, der er bestilt af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering.

² Udgiftsandel: Randers Kommunes udgifter til forhold til udgifterne på landsplan.

³ Formodningen er at Randers Kommunes større stigning end landsplan hænger tæt sammen med at kommunen har forholdsvis flere borgere på de ydelser, hvor tilgangen til førtidspension kommer fra. Dvs. ydelserne der er længst fra arbejdsmarkedet - ressourceforløb, jobafklaringsforløb og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere samtidig med den afgang der også kommer fra sygedagpenge.

3. Budgetlægning af indkomstoverførsler i 2025-28

Budgetlægningen af indkomstoverførsler foregår som altid "fra bunden" i selve budgetåret 2025 - under hensyntagen til egne regnskabserfaringer samt KL's skøn for udviklingen på området.

For overslagsårene 2026-28 budgetlægges alle poster ud fra KL's skøn for den forventede udvikling på de enkelte områder.

I budgettet er der (jf. KL's forudsætninger) kun medtaget udgifter til ukrainere frem til særlovens udløb den 17. marts 2025. Og på kontanthjælpsområdet er der sket en række ændringer i 2025, som er indarbejdet i budgettet⁴.

Først vises en specifikation af budgetbeløbene i 2025-2028 (afsnit 3.1) og dernæst vises den samlede ændring på udgiftssiden og indtægtssiden (afsnit 3.2)

3.1 Specifikation af budgetbeløb 2025-28

Det samlede budgetforslag på området kan specificeres som følger:

Indkomstoverførsler (mio. kr.) 2025 PL	2025	2026	2027	2028
Beskæftigelsesudvalget	2.277,4	2.337,2	2.372,6	2.408,2
Arbejdsløshedsdagpenge	214,2	229,5	237,4	245,2
Kontanthjælp og ledighedsydelse	303,7	307,8	312,9	322,8
Sygedagpenge og jobafklaring	272,8	274,6	269,3	271,4
Ressourceforløb	45,9	48,4	49,1	48,3
Fleksjob	245,5	249,8	255,7	253,8
Førtidspensioner	833,4	855,4	873,9	892,0
Seniorpension	96,3	97,7	96,5	94,1
Integration	14,7	13,4	13,7	13,7
Beskæftigelsesindsats - jobcentertilbud	84,4	92,3	94,2	95,9
Øvrige indsatser og ydelser	50,6	49,4	49,8	49,9
Boligyldelse og boligsikring	116,0	119,0	120,1	121,1
Socialudvalget	37,4	38,1	38,3	38,4
Tilbud til børn-unge-voksne m. særlige behov	37,4	38,1	38,3	38,4
Børn og familieudvalget	0,1	0,1	0,1	0,1
Familie	0,1	0,1	0,1	0,1
Indkomstoverførsler i alt, 25 PL	2.314,8	2.375,4	2.411,0	2.446,6
Indkomstoverførsler i alt, løbende PL	2.314,8	2.460,9	2.587,7	2.720,5

Der er tale om et samlet budget på 2.314,8 mio. kr. i 2025 stigende til 2.446,6 mio. kr. i 2028 (i 25 PL). Som nævnt ovenfor er alle poster i overslagsårene budgetlagt med KL's skøn for udviklingen på landsplan.

Nedenfor beskrives nærmere, hvordan ovennævnte budgettal hænger sammen med den modtagne kompensation.

⁴ A tale om et nyt kontanthjælpsystem og A tale om skærpede optjeningsregler medfører, at personer der modtager SHO-ydelse overgår til kontanthjælp fra og med den 1. juli 2025. Ligeledes vil kontanthjælpsmodtagere, der ikke lever op til et beskæftigelses- eller opholdskrav, blive sat ned i ydelse fra den 1. juli 2025.

3.2 Samlet ændring på udgiftssiden og indtægtssiden 2025-28

Nedenstående tabel viser de aktuelle budgetbeløb sammenholdt med de skønnede beløb fra budget 2024-27 (overslagsårene 2025-28). Denne forskel sammenholdes desuden med den modtagne kompensation for at få et samlet billede:

Indkomstoverførsler, mio. kr., løbende PL	2025	2026	2027	2028
Budget 2024-27	2.268,8	2.400,4	2.518,9	2.518,9
Budgetforslag 2025-28	2.314,8	2.460,9	2.587,7	2.720,5
Ændring (merudgift)	46,0	60,5	68,8	201,6
Ændring bloktilskud	5,0	-11,7	-17,1	-121,7
Nettoændring (merudgift)	51,0	48,7	51,7	79,9

(- angiver mindreudgift/merindtægt, + angiver merudgift/mindreindtægt)

Tabellen viser, at der på udgiftssiden er merudgifter på 46 mio. kr. i 2025. På landsplan forventes mindreudgifter på knap 300 mio. kr. svarende til, at bloktilskuddet til Randers Kommune bliver reduceret med 5,0 mio. kr. – altså er der en nettomerudgift (manko) på 51 mio. kr. Denne manko er stort set uændret i 2026 og 2027 og stiger til knap 80 mio. kr. i 2028.

Årsagen til mankoen er de samme som nævnt i forrige afsnit. Igen er det førtidspension, der forklarer den største andel, jf. nedenstående tabel:

Førtidspension, mio. kr., løbende PL	2025	2026	2027	2028
Budget 2024-27	759,1	800,8	842,3	842,3
Budgetforslag 2025-28	832,9	885,7	937,4	991,3
Ændring (merudgift)	73,9	84,8	95,1	149,0
Ændring bloktilskud	-29,1	-36,2	-42,7	-85,1
Nettoændring (merudgift)	44,8	48,7	52,4	63,9

(- angiver mindreudgift/merindtægt, + angiver merudgift/mindreindtægt)

Det ses at førtidspension stort set forklarer hele ubalancen på området⁵.

Årsagen til den høje udgiftsandel i Randers Kommune skyldes helt overordnet de rammevilkår Randers Kommune er underlagt og den socioøkonomiske befolkningssammensætning i kommunen.

Ovennævnte beregnede manko skal derfor også ses i sammenhæng med udligningen af det socioøkonomiske udgiftsbehov.

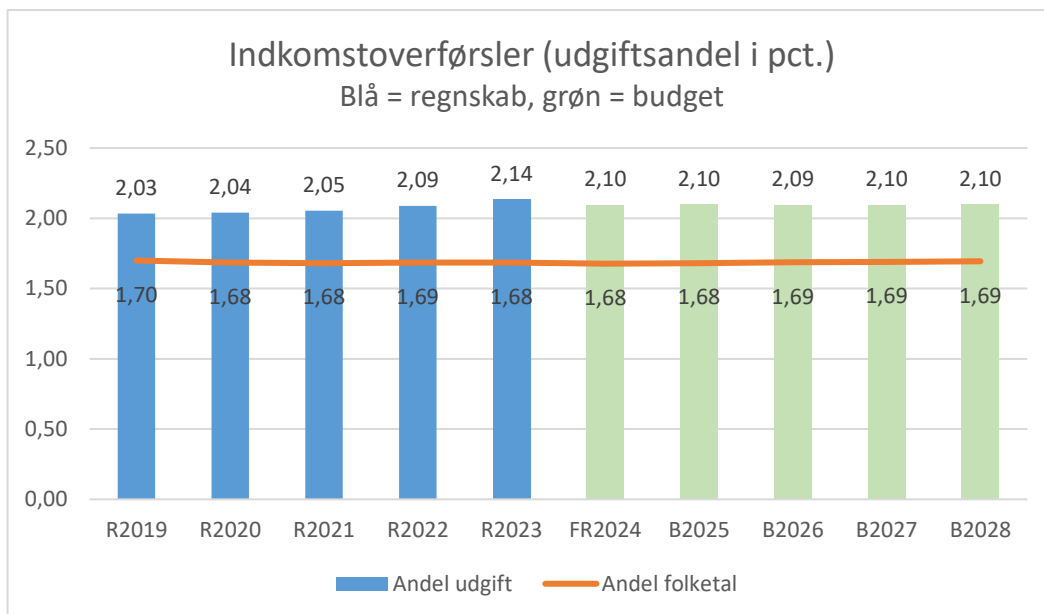
Beregninger viser, at der i budget 2025-28 kan opgøres en merindtægt for Randers Kommune - som følge af ændrede andele i de 18 kriterier, der indgår i det socioøkonomiske indeks. Merindtægten kan beregnes til 13-14 mio. kr. i 2025 og frem.

Merindtægten er således langt fra tilstrækkelig til at dække ovennævnte manko og dertil kommer, at merindtægten fra udligningen også skal være med til at imødegå de stigende udgifter på det specialiserede socialområde mv. I den sammenhæng skal dog bemærkes, at merindtægter fra udligningen vil slå igennem med en vis tidsmæssig forsinkelse.

⁵ Der er også afvigelser på de øvrige områder – men disse afvigelser opvejer stort set hinanden.

4. Randers Kommunes andel af udgifterne i 2019-2028

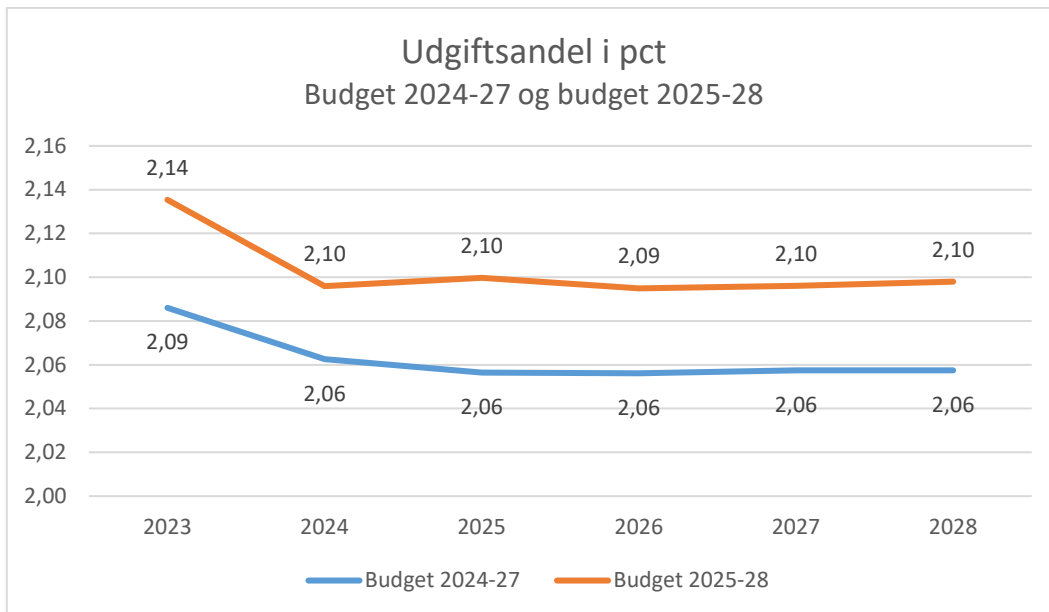
Nedenstående tabel viser udviklingen i Randers Kommunes andel af udgifterne på landsplan i perioden 2019-2028. Desuden sammenholdes med Randers Kommunes andel af folketallet, der (som nævnt) anvendes som fordelingsnøgle, når bloktilskuddet til kommunerne skal reguleres. De blå søjler angiver regnskabstal og de grønne angiver budgettal/forventet regnskab:

Figuren viser, at Randers Kommunes andel af udgifterne på landsplan er steget fra 2,03% i 2019 til 2,14% i regnskab 2023.

Det aktuelle skøn for 2024 viser et fald i udgiftsandel (til 2,10%) og med de nuværende forudsætninger forventes stort set uændret udgiftsandel i årene fremover.

Nedenstående figur viser udviklingen i udgiftsandel sammenlignet med det forudsatte i budget 2024-27:

Figuren viser, at der i budget 2024-27 blev forudsat et fald i udgiftsandelen til 2,06%, mens der i det nuværende budget forventes en udgiftsandel på 2,10%.

I 2025 er udgifterne på landsplan 110 mia. kr. Dette betyder at et fald i udgiftsandel på 0,01% som tommelfingerregel medfører en mindredgift (før udligning) på ca. 11 mio. kr.

I budget 2024-27 blev der besluttet igangsat et stort projekt – kaldet "Fremtidens Randers". Formålet med dette projekt er bl.a. at løfte borgernes sundhed, kompetencer og kvalifikationer, så de i højere grad bliver i stand til at leve et aktivt liv og være selvforsørgende.

I det omfang dette lykkes vil ovennævnte udgiftsandel kunne reduceres og på lang sigt nærme sig Randers Kommunes andel af folketallet.

Byrådet godkendte på byrådsmødet den 17. juni 2024 en proces for det videre arbejde med Fremtidens Randers. Fase 1 indebærer, at der udarbejdes en hvidbog senest maj 2025 med beskrivelse af data om de problemstillinger Randers Kommune står overfor.